

Netin käytön hyödyt ja ilot

Tietoisku Tikkurilan kirjastossa 29.1.2018

Eija Kalliala

Tietoiskun sisältö

- Verkkopalveluita
- Kirjautuminen
- Tiedonhaku
- Sovelluksia mobiililaitteeseen
- Tekijänoikeus
- Sosiaalinen media
- Tietoturva

Verkkopalveluista

- Suomi.fi
- Omakanta
- Asiointi
- Oppiminen
- Videoita
- Matka- ja tapahtumalippuja

Suomi.fi

- Julkisen hallinnon palvelut yhdestä paikasta.
- Kansalainen voi tarkistaa omat tietonsa eri viranomaisten rekistereistä.
- Kansalainen voi asioida useiden julkisen hallinnon toimijoiden palveluissa yhdellä kirjautumisella.
- Valtavasti käyttökelpoista tietoa ja linkkejä.
- Suomi.fi-viestit korvaavat vaiheittain viranomaisten lähettämän paperipostin.

Omakanta

- Omakannasta näkee
  - reseptit
  - hoitoon liittyvät kirjaukset
  - laboratorio- ja röntgentutkimukset
  - alle 10-vuotiaan huollettavan tiedot.
- Omakannassa voi
  - pyytää reseptin uusimista
  - tallentaa oman hoitotahdon ja elinluovutustahdon
  - antaa suostumuksen omien tietojen luovuttamiseen tai kieltää luovuttamisen

Asiointi netissä

- Verkkopankki
- Kelan palvelut: [kela.fi](https://www.kela.fi)
- Kirjaston palvelut: [helmet.fi](https://www.helmet.fi)
- Verohallinto: [vero.fi](https://www.vero.fi)
- Muuttoilmoitus: [muuttoilmoitus.fi](https://www.muuttoilmoitus.fi)
- Kansalaisneuvonta: [kansalaisneuvonta.fi](https://www.kansalaisneuvonta.fi)
- Suomi.fi tarjoaa julkiset palvelut kootusti yhdessä osoitteessa, mm. [ikääntyneiden palvelut](https://www.suomi.fi/ikaaentyneiden-palvelut)

Muutamia kirjaston palveluita

- E-kirjasto
  - Kirjoja, lehtiä, opiskelua
  - PressReader: tuhansia kansainvälisiä sanoma- ja aikakauslehtiä yli 60 kielellä
  - Rbdigital: 90 englanninkielistä laatuaikakauslehteä
- [Celian kirjat](#)
- Celian tuottamia äänikirjoja voivat käyttää kaikki henkilöt, joille tavallisen kirjan lukeminen on vaikeaa esimerkiksi
  - lukivaikeuden
  - näön heikentymisen
  - lihassairauden
  - muun vastaavan syyn vuoksi

Oppiminen

- [Enter](#)
  - [Opastusta](#)
  - [Itseopiskelumateriaalia](#)
- VTKL:n [SeniorSurfin opastuskooste](#)
- VTKL:n [Vahvike](#)-aineistopankki
- [Yle Oppiminen](#)
  - [Digitreenit](#)
  - [Digitraining](#)
- [TED](#)
  - Huippuluentoja englanniksi

Lisää videoita

- [Yle Areena](#)
  - Radio ja tv, suorana ja tallennettuna
- MTV:n [Katsomo](#), Sanoman [Ruutu+](#)
- [Oopperan Stage24](#)
- [YouTube](#)
  - Viihdettä, opetusta, opastusta
  - Kotivideoita, laatuvideoita
  - Tubettajia

Matka- ja tapahtumalippuja

- [HSL](#)
- [VR](#)
- [Matkahuolto](#)
- [Lippu.fi](#)
- [Ticketmaster](#)
- Matkailija: matka- ja tapahtumalippuja löytyy usein myös muiden maiden verkkopalveluista (esim. [Piletimaailm](#))

Kirjautuminen verkkopalveluun

- Vahva sähköinen tunnistautuminen
  - Pankkien käyttämät verkkopankkitunnukset
  - Väestörekisterikeskuksen kansalaisvarmenne
  - Teleyritysten mobiilivarmenteet
  - Lähde: Viestintävirasto
- Tunnuksen luonti sosiaalisen median tai muuhun verkkopalveluun
  - Luodaan erillinen tunnus ja annetaan siihen tarvittavat tiedot
  - Joskus vaihtoehtona on kirjautua verkkopalveluun jo luodulla Googlen, Facebookin ym. tunnuksella

Tiedonhaku

- Sopiva hakusana hakukoneeseen (esim. Google) suomeksi tai englanniksi
  - Muista lähdekritiikki!
- Googlen hakukoneella voi hakea kuvia, videoita tai sijaintia kartalla
  - Kuvia voi hakea käyttötarkoitukseen sopivin tekijänoikeuksin: Työkalut -> Käyttöoikeudet
- Kirjastot
  - Linkit tiedonhakuun: [Makupalat.fi](https://www.makupalat.fi)
  - Kysy kirjastonhoitajalta: [kirjastot.fi/kysy](https://www.kirjastot.fi/kysy)

Mobiililaitteeseen ladattavia sovelluksia

- Ilmaisia ja maksullisia
- Jokaisella ekosysteemillä, Android, Apple ja Windows, on oma turvallinen kauppansa: Google play, App Store ja Microsoft Store
- Sovellusten (apps) saatavuus eri laitteille vaihtelee
- Mene kauppaan -> kirjoita hakusana -> valitse sopiva -> lataa

Tekijänoikeus

- Suojaa teoskynnyksen ylittäviä tuotoksia
- Teoksen tekijänoikeus: 70 vuotta tekijän kuolemasta
- Huom! Valokuvan tekijänoikeus: 50 vuotta kuvan ottamisesta
- [Creative Commons](#) -lisenssi
- [Toikkanen, Vilmusenaho: 10 ohjetta ympäristöään kuvaavalle](#)

Sosiaalinen media

- Sosiaalinen media on
  - julkista keskustelua,
  - tiedonrakentelua ja
  - jakamista verkossa.
- Yhdessä tekemistä, avointa jakamista
- Verkosta löytyvät avoimina
  - huippuluentojen luentotallenteet esim.
  - [TED](#), [Khan Academy](#)
- LähiVerkon [selvitys yli 60-vuotiaiden sosiaalisen median käytöstä](#) (8.10.2017)
  - Somesta löytää uudestaan vanhoja tuttuja
  - Somen käyttö vähentää yksinäisyyden tunnetta

Oletko muokannut Wikipediaa?

- Vapaa tietosanakirja
  - Jokaiselle planeettamme asukkaalle hänen omalla kielellään laadukas vapaa tietosanakirja.
- Sisältö jaettu Nimeä–Jaa samoin-lisenssillä
  - Muista lähteet! (mistä tieto löytyy?)
- Vastuulliset ylläpitäjät
  - Suomessa nyt 37 henkilöä
- Esimerkkejä:
  - [Kirjasto](#)
  - [Tikkurilan kirjasto](#)
  - [Verkkopalvelu](#)

Facebook

- Kavereita, kuulumisia, kommentteja, tykkäyksiä
- Kuvia, ryhmiä, videoita, organisaatioita, julkkiksia, tapahtumia
- Sivuja
  - [Tikkurilan kirjasto](#)
  - [Sauli Niinistö](#)
  - [Vesa-Matti Loiri](#)
- Tapahtumia
  - [Maksuton Tieteen yö Heurekassa](#) 2.2.2018
  - [100 hetkeä -valokuvanäyttely](#), 25.1.–19.2.2018, Sanomatalo
  - [Helsinki 100 vuotta sitten -näyttely, Signe Brander](#), 8.1.–16.2.2018, Käpyrinne

Twitter

- Julkista keskustelua
- Voit seurata ketä tai mitä tahansa, esim.
  - [Kaupunkiympäristö](#), [Ateneum](#), [Eduskunta](#), [HelMet-kirjasto](#), [Kirjastot.fi](#)
  - [Somevaari](#), [Atso Almila](#), [Harto Pönkä](#), [Pauliina Mäkelä](#), [Eija Kalliala](#)
  - [Sauli Niinistö](#), [Malala](#), [Emmanuel Macron](#)
- 280 merkin twiittejä, viserryksiä
- #hashtag eli #aihetunniste, esim.
  - #kirjallisuus, #käsityöt, #musiikki, #somefi
  - #ruoka, #luonto, #liikunta
  - #presidentinvaalit2018, #presidentinvaalit #presidentintinvaalit2018

Bllogeja

- Enter ry: [Ikinörtti](#)
- Jukka Kemppinen: [Kemppinen](#)
- Harto Pönkä: [Lehmätkin lentäis](#)
- Anne Rongas: [Opeblogi](#)
- Johanna Janhonen: [Piilotettu aarre](#)
- Matleena Laakso: [Matleenan blogi](#)
- Kirjastot.fi: [Kooste kirjastoalaan liittyvistä bllogeista](#)
- Kielipoliisi Riitta Suominen: [Kielikuvia](#) (kännykkäpäiväkirja)
- Eija Kalliala: [Kulttuuri- ja ict-poimintoja](#)

Yksityishenkilöiden 5 yleisintä tietoturvauhkaa ja 5 toimivaa ratkaisua (Viestintävirasto, kyberturv.)

Uhat

- Huijaukset ja tilausansat
- Älylaitteiden kiristyshaittaohjelmat; myös tv ja tabletti
- IoT tuli joka kotiin; tietoisuus riskeistä
- Yksityisyys somessa; kaikki jakamasi näkyy
- Salasanojen kierrätys; sama salasana eri palveluissa

Ratkaisut

- Mieti ennen kuin klikkaat
- Salasanat; vahvat, vaihda säännöllisesti
- Päivitykset; ohjelmistot aina ajantasalla
- Varmuuskopiot; säännöllisesti
- Tietoturvaohjelmistot ajan tasalla (myös nettiin liitetyissä kodin esineissä, IoT)

Rohkaisua

- Ei tarvitse ymmärtää tietotekniikkaa.
- Riittää, kun osaa käyttää niitä palveluita, joita tarvitsee.
- Miten elefantti syödään? Pala palalta.
- Etene pienin askelin – opettele asia kerrallaan.

Enter ry (entersenior.fi) opastaa

[Opastuspaikat](#)

Kysyä saa mitä vaan!

KIITOS!